

BIBLIAI SZABADEGYETEM

Jeremiás siralmai

A könyvről általában

A Siralmak könyve a maszoréta kánonban, és a Károli-fordítású Szentírásban eltérő helyen található. A Siralmak használatáról annyit tudunk, hogy a második deportálás és a templom lerombolásának emlékéen használták, a hosszú nap liturgiája alkalmával. Héber nevét a kezdőszaváról kapta meg: „Ó jaj, mennyire!” A bevezető szó vezet el bennünket a Siralmakhoz.

A siratóének elemeiben hasonlít a gyászénekhez. Mindkettő ritmusos, melankolikus hangnemben csendültek fel, elnyújtott formában. A fogságban és a későbbiekben, majd a Talmud már kimondottan a siratóének elnevezést használja, és ezzel a megjelöléssel kerül a latin Vulgata kánonjába, Lamentationes néven.

Mivel erős hagyomány szól Jeremiás szerzősége mellett, az Ószövetség görög kiadásában és a latin fordításokban a Siralmak könyve közvetlenül Jeremiás könyve után következik. A nemzeti bibliafordítások követik a görög és a latin sorrendet, illetve a Jeremiási szerzőséget sem kérdőjelezték meg, mint azt később annyian helytelenül megteszik.

A könyv öt részből áll, melyek az ország, Jeruzsálem és a templom elpusztulás feletti kesergés hangnemében fogalmazódott meg. Az 1–4 fejezetei a héber költészet gyakran használt módszerét az akrosztikont alkalmazza. A költészet eme fajtája kissé megköti a rímelés ritmusát, amikor a szigorú alfabetikus sorrendet követi a szerző, azonban más irányból a versek olvasása alkalmas a gyász és szomorúság teljes mélységének átadására, mely fontos volt a keleti gondolkodásban. A templom és a szent város pusztulásánál a költészetten keresztül az utolsó cseppig ki kell üríteni az emlékezés keserű kelyhét.

A könyv tartalma és mondanivalója

Az első ének verselésében és tartalmában a keleti költészet iskolapéldája. Kollektív panaszéneknek is tekinthetjük, mivel a nép helyett a szerző mondja el a nemzeti tragédiát. A fejezet 1–11 versei bevezetik a szenvedést a siratóének műfajával, míg a 12–22 szakaszban a megalázott Jeruzsálem szólal meg. A büszke és történelmi város rommá vált: „*Nagy volt a népek között, úrnő a tartományok között, de kényszermunkássá lett!*” (JSir. 1,1)

Amikor Jeremiás szétnéz a szent város helyén, mindenütt a tűz és pusztulás nyomait látja. Ekkor számára egy özvegy fejedelemasszony képe jelenik meg. A hitvalló zsidó embernek Jeruzsálem mindig kiemelkedik a városok közül, még halálában is olyan, mint egy fejedelemné. A költői képek szimbolikus kifejezéseit, képtorlódásokon keresztül érzékelteti. Lakóit, fiait és leányait megölték, fogságra vitték. A város díszé, a templom, mely annyiszor élvezte Isten jelenlétét, most üszkös és kormos köveivel hirdeti az ellenség győzelmét.

A következő képben pedig a ruhátlaná vált város már elveszítette korábbi éveit. Isten dicsősége és a templom volt minden díszé, de olyanná lett, mint a mezíteleenné vált tisztességes nő, akin mindenki gúnyolódik. Fenséges ékszereit leszaggatták ruhájával együtt, mely a templom megmaradt szent tárgyainak elrablását jelenti. A szentély pusztulása egy korszak lezáródását is jelenti. A megszemélyesített Jeruzsálem is szóhoz jut, amikor azzal a felszólítással fejezi be panaszdalát, melyben a megtorlás gondolata kerül előtérbe: „... és bánj velük, amiképpen én velem bántál az én sok vétkem miatt!” (1,22) Megjelenik a Teremtő igazságot nyilvánításának gondolata, és már nem folytatja Istennel való perlekedését a város.

A második ének az isteni büntetés következményeinek bemutatása. Visszatér a siratóének-szerkezet, amelyben kérdések és felkiáltások váltogatják egymást. Szinte a költővel együtt

szenvedünk a város bevételének képszerű eseményeiben. Az ellenség mögött meghúzódik az ÚR akarata, amely győztessé teszi a babiloniakat Izrael felett. A hamis próféták miatt következett be a gyász, akik hazugságaikkal bolondították el a népet. A béke- és üdvjövendölő próféták elhallgattak a gyász után, nincs már semmi mondanivalójuk. E szakasz belső ritmusa annyira fokozódik, hogy szinte nem elég számára a 22 versszak, így az olvasó azt érzi, hogy befejezetlenül szakad meg a költői glosszasorozat.

A harmadik ének eltér az első két rész bevezetésétől, ugyanis nem „jaj” felkiáltással kezdődik el, hanem a személyes névmás egyes szám első személyű alakjával: „*Én vagyok az a férfi, aki...*”. Stílusváltás következik be, a siratóének helyett egyéni panaszdallal találkozunk, mely átmenetileg kollektívva változik. Megjelennek azon zsoltármotívumok és idézetek, melyek a halálra gyötört szenvedő embert mutatják be. A megtérésre való felszólítás a túlélőknek szólt, az 587 utáni gyászliturgián résztvevők számára. A továbbiakban pedig a mindenkori olvasók részére jelentett üzenetet.

A negyedik ének gondolatmenete nagy hasonlóságot mutat a második fejezet siratóénekével. Az ostromlott Jeruzsálem szólal meg ismét. Lakóit nyomorúság sújtja, éhínség a legborzalmasabb körülmények között. A leírás plasztikus, mivel a költő, mint szemtanú részese volt a város nyomorának. A visszaemlékezés fájdalmasan metszi fel a sebet. A halottak temetetlenül fekszenek az utcán szerte-szét, mint megannyi értékes ékszerek, némelyik az ellenség kezétől vesztette el az életét, míg vannak olyanok is, akik egyszerűen éhen haltak az ostrom alatt. A város bevételekor borzalmas éhség volt a védők körében. Még a vadállatnál is borzalmasabb volt az izraeli édesanyák sorsa, mert nem tudták gyermekeik éhségét kielégíteni.

A Siralmak részei eszünkbe juttatja a Kr. u. 70-ben történt római ostromot is, mely még kegyetlenebb körülmények között történt, amikor szintén egymás csecsemőit lopták el az édesanyák, hogy maguk és gyermekeik életét valami módon még fenntartsák. Izrael kiűrti a szenvedések kelyhét, a költő reménye pedig az, hogy ebből tanulni fog az utókor, a jövő majd másképp alakul, mint a véres jelen. A nép megszólal kollektív panasz formájában, melyben megemlítik, hogy Egyiptom segítségével bizakodtak, de azok nem szabadították meg őket. Mint az üzött vad, úgy menekültek egyesek a hegyekre és búvóhelyekre, azonban az ellenség mindenütt utolérte a megmaradtakat.

Az utolsó, az ötödik ének mondanivalójában és költői szerkezetében a leginkább áttekinthető. A szerző eltávolodik a jeruzsálemi szinterről, és az országban uralkodó helyzetet tárja fel a kaldeus seregek pusztítása nyomán. Műfaját tekintve kollektív panaszének, mely az elnyomott nép imájaként is felfogható. Nem a Sion-teológia bukott meg a babiloni seregek pusztítása nyomán, hanem a hamis üdvígéret. Az utókor fájdalmasan állapítja meg az ősök hibáin túl a múlt bűneit. Amikor a politikai szövetségek szerepében annyira bíztak, hogy teljesen megfeledkeztek a régen megkötött szövetségről. A vidéki emberek is sokat szenvednek az elnyomók kénye végett. Robotmunkával kell megkeresni és fenntartani az életet. Nincs már az ünneplés, a mulatság és a táncnak nyoma sincs a határban, ahol vég nélkül folyt a vigadalom korábban. A templom helyén romok vannak, ahol vadállatok tanyáznak.

A Siralmak könyve bevezeti az olvasót a zsidó nép fájdalmának és szenvedéseinek legintimebb részleteibe. Szabadjon talán azzal a bibliai hasonlattal zárni e néhány sort, hogy az olvasó akkor fogja megérteni a választott nép szenvedéseit, titkait, ha felismeri, hogy szent helyen áll és saruit levéve közelíti meg e könyvet.

Írta és előadta: Prof. Dr. Tokics Imre
egyetemi tanár